

İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MESLEKİ KARAR DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ:
UZUNLAMASINA BİR ÇALIŞMA

Aylin YAZICIOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR

AFYONKARAHİSAR

2008

İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ KARAR
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: UZUNLAMASINA BİR ÇALIŞMA

Aylin YAZICIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR

Afyonkarahisar

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2008

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Danışman Üye : Yrd.Doç.Dr. M.Ali ÇAKIR
Jüri Üyeleri : Yrd.Doç.Dr. Gürbüz OCAK
: Yrd.Doç.Dr. Mahmut BABACAN

İlköğretim Anabilim tezli yüksek lisans öğrencisi Aylin YAZICIOĞLU'nun "İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Karar Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 29.05.2008 günü saat 14:00'de Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ KARAR DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: UZUNLAMASINA BİR ÇALIŞMA

Aylin YAZICIOĞLU

İlköğretim Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2008

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR

Araştırmada, İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar düzeylerinin zaman içerisindeki değişimleri, çeşitli değişkenlerle uzunlamasına bir çalışmayla incelenmiştir.

Çalışmada, Çakır (2003)'ün "Bir mesleki grup rehberliği programının lise öğrencilerinin mesleki kararsızlık düzeylerine etkisi" ni incelediği doktora tezinde geliştirdiği "Mesleki Karar Envanteri" kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin mesleki karar düzeylerini etkileyebilecek olan anne- baba eğitimi, anne- baba mesleği, kardeş sayısı, ailenin ortalama aylık geliri gibi değişkenler içeren kişisel bilgi formu hazırlanarak aralarındaki ilişkiye bakılmıştır.

Çalışmanın ilk aşaması 2006-2007 Eğitim-öğretim yılında nisan ayında, Denizli/Buldan' daki altı ilköğretim okulunda öğrenim gören yedinci sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Ardından geçen bir sene sonra yine aynı öğrenciler sekizinci sınıf düzeyine ulaştıklarında 2007-2008 Eğitim- öğretim yılında nisan ayında envanter ikinci kez uygulanarak öğrencilerin mesleki karar düzeylerindeki değişiklik bir takım değişkenlerle birlikte incelenmiştir.

Çalışmada cinsiyet, anne- baba mesleği, anne- baba eğitim durumu, ailenin ortalama aylık geliri, kardeş sayısı, çalışma ortamı, ailenin öğrencinin okul başarısına ilgisi gibi etkenlerin öğrencilerin, mesleki karar düzeyinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sekizinci sınıf öğrencisi, mesleki karar düzeyi.

ABSTRACT

ANALYSING THE PROFESSIONAL DECISION LEVELS OF THE STUDENTS
AT THE EIGHTH CLASS OF THE PRIMARY SCHOOL: A RESEARCH
LENGHTWISE

Aylin YAZICIOĞLU

Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences

May 2008

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR

In the research ,the professional decision levels of the students at the eighth class of the primary school are examined with the actions lenghtwise variety.

In the study, the career decision inventory that Çakır developed for his doctorate thesis called “The Effect of Career Group Guidance Program On The Career Indecision Level Of High School Students” is used. Separately, the professional decision level is tried to explain by being prepared the individual information form connected between; included parents’ education, age, parents’ jobs, etc.like this factors will be able to effect their professional decision levels.

First stage of the study is applied on the seventh class students studied at six primary schools in Buldan\Denizli in April in 2006-2007 education year.Then, one year later in April in 2007-2008 education year when the same students are eighth class, the change on students’ professional decision levels with some changables being applied the inventory secondly examined.

In the study, at the professional decision level, being effective agents like sexuality, parents’ jobs, parents’ educational position, the average revenue of the family, number of brother or sister, work environment, interests of family in the student’s success on choosing a job is seen.

Key Words: Eighth class of students, professional decision level.

ÖNSÖZ

Birey yaşamı boyunca birçok konuda çeşitli kararlar alır. Aldığı kararların en önemlilerinden biri olan meslek kararı ve seçimi bireyin tüm yaşamını etkileyecek ve ona yön verecek düzeydedir. Verilen meslek seçimi kararları hem bireyin gelişimi, hem de toplumun gelişimi açısından önem taşımaktadır. Çünkü ilgi ve yeteneklerine uygun olan sevdiği mesleği seçmiş bireyin, hem kendini mutlu ederek mesleki doyuma ulaşması, hem de topluma karşı faydalı olma, hizmet etme anlayışının gelişmesi beklenir.

Ülkemizde meslek seçimi kararları genelde ortaöğretim yıllarına bırakılmakta, öğrenci bu dönemlerde ileride yapacağı işle ilgili tercihlerde bulunmaya ve bu konuda bilgilenmeye başlamaktadır. Bu dönemde bazı öğrenciler istedikleri meslek konusunda kararlı davranırken, bazılarının kararsızlık içinde bulunduğu, karar vermekte zorlandığı gibi birçok güçlükler gözlenmektedir.

Meslek kararı vermede yaşanan süreç içinde meydana gelen gelişimsel aşamalar ve zorluklar sadece ortaöğretim döneminde ele alınmadan ilköğretim döneminde de incelenerek, öğrencilerin zaman içinde verdiği kararlarda ne kadar değişken yada tutarlı olduklarının bilinmesi, ileride ilgi ve yeteneklerine uygun olan mesleği seçmelerini ve daha sağlıklı kararlar vermelerini sağlayacaktır.

Araştırmada, Çakır (2003)' ün geliştirdiği "Mesleki Karar Envanteri" kullanılarak ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar düzeyleri incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma, öğrencileri uzunlamasına inceleme amacı taşıdığı için 2006-2007 Eğitim-öğretim yılında, nisan ayında yedinci sınıf olan öğrencilere mesleki karar envanteri uygulanmıştır, ardından geçen bir sene sonra yine aynı öğrenciler sekizinci sınıf düzeyine ulaştıklarında 2007-2008 Eğitim-öğretim yılında nisan ayında envanter bir kez daha uygulanarak, bu yıllar arasında öğrencilerin kararlarındaki değişiklik incelenmeye çalışılmıştır.

Her konuda bana destek veren ve yanımda olan kıymetli aileme sonsuz özveri ve sabırlarından dolayı en içten teşekkür ve minnettarlığımı sunarım.

Araştırmanın gerçekleşmesinde her aşamada beni yönlendiren ve destek olan, katkı ve önerilerini esirgemeyen, çalışmam boyunca sabır ve özveri gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇAKIR' a en içten teşekkürlerimi sunmak isterim.

Benden moral desteğini eksik etmeyen, öneri ve katkılarıyla bana her konuda yön veren ve yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Eyüp ALTUN' a en içten teşekkür ve minnettarlığımı sunarım.

Verilerin dağıtılmasında-toplanmasında araştırmaya gösterdikleri ilgi ve yardımlarından dolayı okul yönetici ve öğretmenlerine, araştırmaya katılan öğrencilere ve Buldan METEM Lisesi öğretmeni Nihal Erkan'a teşekkür ederim.

Aylin YAZICIOĞLU

ÖZGEÇMİŞ

Aylin YAZICIOĞLU

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 2003 Gazi Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Lise: 1998 Buldan Akın Lisesi, Denizli/ Buldan

İş Deneyimi

2005-2006 Eğitim-öğretim yılı Tomarza/ İmamkullu İlköğretim Okulu, Kayseri.

Akademik Çalışmalar

Yazıcıoğlu, A. “Denizli/ Buldan’daki İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Yapısal Öğrenme Hakkındaki Görüşleri” , Buldan Sempozyumu, 23-24 Kasım 2006.

Yazıcıoğlu, A. ve Çakır, M. A. “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi Ve Okulda Yaşanan Şiddet Ve Saldırganlığa Yönelik Görüş Ve Düşünceleri”, 16.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 5-7 Eylül, 2007.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: 20 Mart 1981

Yabancı Dil

İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
Tezin Önemi.....	2
Tezin Amacı.....	2
Problem.....	4
Alt Problemler.....	4
Denenceler.....	5
Sayıtlılar.....	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	8
I. Meslek Kavramı.....	8
II. Mesleğin ve Meslek Yaşamının İnsan Yaşamındaki Önemi.....	9
III. Meslek Gelişim Süreci.....	11
IV. Mesleki Gelişim Kuramları.....	12
A)Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı.....	12
B) Super' in Gelişim Kuramı.....	14
C)Holland' ın Kişilik Kuramı.....	17
D)Roe' nun İhtiyaç Kuramı.....	19
V. Meslek Seçiminde Karar Kuramları.....	21
A)Hilton'a göre Karar Verme Modeli.....	21

B)Bergland' a Göre Karar Verme.....	22
C)Gelatt' ın Karar Modeli.....	23
D)Littrel' e Göre Karar Verme.....	23
VI. Sosyal Öğrenme ve Bilişsel Kuramlar.....	24
A)Krumboltz ve Sosyal Öğrenme Kuramı.....	24
B) Mesleki Karar Vermede Ardışık Eleme Yaklaşımı.....	24
C)Bilgi İşleme Yaklaşımına Göre Mesleki Karar Verme.....	26
D)Etkileşimli Mesleki Karar Verme Modeli.....	27
İlgili Yayınlar ve Araştırmalar.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM.....	31
D) Araştırmanın Modeli.....	31
II) Evren ve Örneklem.....	31
III) Veri Toplama Araçları.....	32
a) Mesleki Karar Envanteri ve Geçerlik-Güvenirlik Çalışması.....	32
b) Kişisel Bilgi Formu.....	38
IV) Verilerin Analizi.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
----------------------------------	-----------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ- TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	65

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. I. Uygulamadaki Maddelerin Frekans, Yüzdeler Değerleri, Cevap Ortalamaları ve Faktör Yükleri.....	34
Tablo 2. II. Uygulamadaki Maddelerin Frekans, Yüzdeler Değerleri, Cevap Ortalamaları ve Faktör Yükleri.....	36
Tablo 3. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ilk ve ikinci yılda yapılan uygulamalar ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....	39
Tablo 4. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, cinsiyet değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....	40
Tablo 5. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, anne mesleği değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....	42
Tablo 6. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, baba mesleği değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için t-Testi sonuçları.....	43
Tablo 7. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, anne eğitim durumu değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....	44
Tablo 8. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, baba eğitim durumu değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....	45

- Tablo 9. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, kardeş sayısı değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....46
- Tablo 10. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ailenin ortalama aylık geliri değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....47
- Tablo 11. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, çalışma ortamının varlığı değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....48
- Tablo 12. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ileride yapmayı düşündüğü bir mesleğin fikri değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....49
- Tablo 13. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, bir meslek sahibi olmak için eğitim-öğretim görmenin gerekliliği değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....50
- Tablo 14. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, üniversitede okumak için ailenin maddi durumunun yeterliliği değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....51
- Tablo 15. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, meslek seçiminde aile baskısı değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....52
- Tablo 16. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ailelerinin okuldaki başarı durumuna ilgisi değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklemeler için T-Testi sonuçları.....53

Tablo 17. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, okuldaki başarı durumlarını gördükleri düzey değişkeni ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....54

Tablo 18. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, meslek seçerken dikkat edilmesi gereken özellikler hakkındaki bilgilerinin varlığı ile mesleki karar düzeylerini gösteren, İlişkili Örneklem için T-Testi sonuçları.....55

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa No

- Grafik 1. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ilk ve ikinci yılda yapılan uygulamaların sonuçları grafiği.....40
- Grafik 2. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, cinsiyet değişkeni ile mesleki karar düzeyleri grafiği.....41
- Grafik 3. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman boyutu (2007-2008 yılı) içinde, ileride yapmayı düşündüğü bir mesleğin fikri değişkeni ile mesleki karar düzeyleri grafiği.....50